

NOVA PRAVA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Gradišče št. 7. — Telefon št. 77.

NARODNO-SOCIJALISTIČNI TEDNIK

Naročnina: 4 Din., za inozemstvo
6 Din. na mesec. Izhaja ob sobotah.

Za narodni socializem.

Letošnje Binkošti pomenijo za razvoj narodnega socializma v Jugoslaviji velepomemben korak naprej v boljšo bodočnost. Lepi prazniki, katere so drugi izkoristili za izlete v okolico, smo mi posvetili delu za narodni socializem. In bili smo srečni, ker so se nahajali v naši sredi zastopniki bratske češkoslovaške socialistične stranke, ki so prihili med nas, da nam dajo z ozirom na neugoden izid volitev v narodno skupščino oporo v borbi za uresničenje načel, ki jih zastopa naša stranka. To pot so bili prvič med nami tudi zastopniki čeških socialistov z Dunaja in delegati naše stranke iz Srbije. Lahko rečemo, da je bila cela prireditev veličastna manifestacija za slovanski socializem.

Letošnji naš strankin zbor je podprla jugoslovanska narodnosocialistična mladina s svojim I. kongresom, s čimer je jasno dokumentirana bodočnost nar. socializma v Jugoslaviji; s svojim glasilom »Kladivar«, ki je pri tej priliki prvič izšel, in z intenzivnim delom v organizacijah bo vzgajala bodoče borce za narodni socializem. Kakor v Češkoslovaški, tako pomeni tudi pri nas organizacija mladih proletarcev bodočnost narodno-socialistične stranke. Mladi češkoslovaški in jugoslovanski proletarci so se pri tej priliki tudi spoznavali glede organizacije celokupne slovanske socialistične mladine, ki bo imela nalogo, delati na uresničenju slovanskega socializma.

Razveselljivo je v našem gibanju tudi dejstvo, da se je letošnji strankin zbor v vsakem oziru jasno izrekel, kako stališče zastopa naša stranka napram drugim organizacijam, ki slepomišljajo med našim narodom kot eksponenti demokratov. Dosedaj nam je baš tavanje v najvažnejših vprašanih najbolj škodovalo. To pot smo prelomili s preteklostjo: Komur je več za druge organizacije kot za našo, ta bo izvajal konsekvence in izstopil. Z brati Čehoslovaki, kot izkušeni organizatorji, smo se o vseh vprašanih temeljito posvetovali in kakor dela njihova stranka v Češkoslovaški, tako bo delala tudi naša stranka v Jugoslaviji za končne cilje, ki so nam skupni.

Danes se jugoslovanski narodni socialisti čutimo močnejše kot kedaj prej. V bratski Čehoslovaški socialistični stranki imamo močno oporo. Skupni napredek obeh strank je v interesu slovanskega socializma.

Naš zbor je bil tudi dokaz, da pride kmalu čas, ko bodo južni kraji v naši državi, ki so siti starih buržujskih strank, prestopili v mladi, sveži tabor narodnega socializma. Zelo važna je izjava tov. Zorčiča, predsednika glavnega odbora naše stranke v Beogradu, ki je rekel, da se Srb v boju nikdar ne umakne, pa se tudi ne bo umaknil v boju za narodni socializem. Delo, enkrat započeto se bo nadaljevalo do končne zmage.

Na Hrvatskem, kjer so razmere najtežje, ima težko nalogo naš priljubljeni tovariš dr. Politeo. Gotovo pa je, da se bodo razmere izboljšale in da bo vzklik naš socializem tudi med hrvatskim delavskim narodom.

Da damo oporo narodno-socialističnemu gibanju na Hrvatskem in v Srbiji, zato smo poklicani v prvi vrsti Slovenci, ker se je ideja narodnega socializma, prenešana iz Češke k nam, pri nas najprej začela širiti. Istotako kot smatramo mi za svoje učitelje in pionirje češkoslovaške nar. socialiste, smatrajo Hrvati in Srbi nas Slovence za učitelje in pionirje narodnega socializma v Jugoslaviji. Po veličastnih prireditvah, po delu, dovršenem med binkoštnimi prazniki, gremo narodni socialisti z vso po-

zrtvovalnostjo in vstrajnostjo na delo jugoslovanski in s tem za slovanski socializem. Ta trdni sklep je gotovo ponesel s seboj sleherni delegat, ki se je udeležil naših prireditev.

V naslednjem podajamo poročilo o poteku prireditve:

PRIHOD DELEGATOV.

V petek je dospelo s popoldanskim brzovlakom 20 zastopnikov bratske Češkoslovaške socialistične stranke iz Prage. Dragim gostom se je peljal v Maribor naproti tov. Dobovišek iz Celja, jih je tam poleg zastopnikov stranke in mladine iz Maribora pozdravil na jugoslovanskih tleh ter jih spremljal na poti v Ljubljano. V Celju je goste istotako kot v Mariboru pozdravila deputacija mladine in stranke.

V Ljubljano je došel vlak ob petih popoldne. — Brate Čeh je pozdravil v imenu stranke njen načelnik tov. Deržič, v imenu mladine pa brat Kozinc. Odzdravila sta za stranko njen glavni tajnik br. Šolc, za mladino pa glavni tajnik br. Burian.

Zvečer se je vršil prijateljski sestanek pri »Mraku«.

V soboto so prišli s popoldanskim vlakom zastopniki čeških narodnih socialistov z Dunaja, kakor tudi delegati iz Srbije in Hrvatske; tudi te so sprejeli na kolodvoru zastopniki načelstev stranke in mladinske organizacije.

Medtem so pa že tudi prihajali delegati iz raznih krajev Slovenije.

Zvečer je sijajno uspela v Narodni operi na čast našim češkoslovaškim gostom prirejena slavnostna predstava: »Gorenjski slavček«. Predstava se je vršila pri polnem gledališču in so se je poleg naših gostov udeležili tudi češkoslovaški izletniki iz Bratislave.

Večina naših delegatov iz Slovenije je dospela v Ljubljano v nedeljo zjutraj, med drugimi, je bila zastopana Litija, Zagorje, Trbovlje, Celje s prapori.

I. KONGRES JUGOSLOVANSKE NARODNO-SOCIJALISTIČNE MLADINE.

V nedeljo o poldesetih dopoldne pozdravi načelnik JNSM, brat Kozinc, pri polnozasedeni veliki unionski dvorani zbrane zborovalce. Najprej se spomni umrlih prvoboriteljev, bratov Pulpana in Požarja, katerih spomin počaste zbrani s tem, da se dvignejo s sedežev. Nato pozdravi prvega boritelja in sedaj skupnega voditelja v narodno-socialističnem pokretu, velikega apostola, brata Vaclava Klofáča ter potem povrsti navzoče češkoslovaške zastopnike iz Prage in Dunaja, delegate iz Srbije, Hrvatske in Dalmacije, kakor tudi iz slovenskih krajev, naposled načelstvo Narodno-socialistične stranke ter otvori

I. KONGRES JNSM.

Najprej se prečita pismeni pozdrav brata Klofáča, ki ga je poslal iz Prage.

Nato pozdravi zbrano mladino strankin predsednik tov. I. Deržič, za njim želi br. poslanec Trnobranský kot podpredsednik izvrševalnega odbora češke socialistične mladine, da bi se narodno-soc. mladinska organizacija razpredla po vseh krajih Jugoslavije ter dokazuje v daljšem govoru, da ima edino narodni socializem pravo bodočnost. — Tajnik br. Klátil prinaša pozdrave češkoslovaške mlad. organizacije na Dunaju, br. Čizinský govori v imenu češkoslov. soc. stranke ter povdarja bodočnost slovanskih narodov. — V imenu češkoslov. soc. ženstva pozdravlja kongres sestra Metka Dudová. Govori slovensko ter med drugim izrazi željo, da naj mlada organizacija ne raste le po številu, marveč tudi kulturno. Z vzklikom »Naj živi, raste in dobro napreduje naša jugoslov-

vanska mladinska organizacija« zaključí svoj z viharnim odobravanjem sprejeti govor. — Br. poslanec Laube izroči pozdrave češkoslov. delavske strokovne zveze. — Iz Beograda prinaša pozdrave br. Petrović v imenu kluba narodno-soc. akademikov. — V imenu hrvatske n. s. omladine pozdravi kongres br. dr. Serkić. —

Po pozdravnih govorih se izvoli predsedstvo ter komisija za ugotovitev resolucij. V predsedstvo so bili enoglasno izvoljeni bratje Kozinc iz Ljubljane, Marković iz Beograda in dr. Serkić iz Zagreba.

Kot prvi referent nastopi br. Zorko Fakin, ki razpravlja o organizaciji n. s. mladine, o njenem pomenu ter smotru.

Ko svoj referat konča, prekine predsednik ob dvanajstih zborovanje do poldveh popoldne.

Točno ob določeni uri se zbero popoldne zborovalci. Kot prvi referent govori br. Rudolf Dobovišek o socialni zaščiti delavske mladine, za njim poročajo: br. Ivo Peruzzi o kulturni vzgoji, br. Vlad. Kravos o strokovnem šolstvu, br. Rudolf Tumpej o alkoholizmu ter br. Rudolf Šimnovec o medsebojnih stikih med slovansko soc. mladino.

Nato so bile prečitane resolucije, ki v glavnem vsebujejo povdarke posameznih referentov. (Ker tako prinese na novo ustanovljeno n. s. mladinsko glasil »Kladivar« v svoji 2. številki podrobnosti o poteku kongresa, radi primanjlovanja prostora ne objavimo besedila resolucij.)

Po kratki debati so bile vse resolucije enoglasno sprejete. S tem je bil dnevni red izčrpan.

Kongres se je zaključil s himno »Hej Slovani«, ki so jo zborovalci stoje peli.

Ob osmih zvečer je priredilo ljubljansko »Bratstvo« v unionski dvorani naravnost nadvse sijajno obiskano in uspelo akademijo. Vse točke programa so se izvajale z vso preciznostjo in pravi čustvom. Težko bi bilo tu odločiti, kdo se je najbolj izkazal, ker je takorekoč izvršil vsak svoj program naravnost izborni. Vendar, to se mora priznati, je zaslužil največjo pohvalo tamburaški zbor, pred vsemi pa njegov nemurni zborovodja brat Mikulić, ki je dokazal, do kakih uspehov je mogoče dovesti v razmeroma kratkem času pri vztrajnem in smotrenem delu našo mladino. Dokazal pa je tudi sijajno, da je mogoče izvajati na tamburici tudi težka in komplicirana glasbena dela kot je »La Traviata«, v čimer je zbor dosegel svoj višek. Seveda je to mogoče le pod vodstvom brata Mikulića, ki družji v sebi izboren talent in potrebno vstrajnost ter trdno voljo. V znak zaslužnega priznanja mu je poklonilo strankino načelstvo venec z rdečim trakom in trobojnico. Ne bo odveč, če izrečemo željo, da bi imele naše mladinske organizacije v vseh panogah kulturnega dela same Mikuliće. —

Po končani akademiji se je razvila živahna prosta zabava s plesom. — Velika unionska dvorana je bila premajhna, vsi prostori do zadnjega kotička so bili zasedeni.

Poleg naših čeških gostov so posejili prireditev tudi češkoslovaški izletniki iz Bratislave v družbi tukajšnjega konzula g. dr. Beneša.

IV. REDNI ZBOR NSS.

Binkoštni ponedeljek se je vršil strankin zbor v dvorani Narodnega doma.

O poldesetih dopoldne otvori strankin načelnik tov. Deržič zborovanje ter pozdravi češkoslovaško delegacijo, ki je tudi letos prišla, da vidi, kako razpolo-

ženje vlada med nami. Nato pozdravi zastopnike češkoslov. socialistov z Dunaja, delgate iz Srbije ter Hrvaške, kakor tudi vse ostale naše delegate.

Povdarja, da se razvija stranka korakoma in pravilno. Najprej je nastala med Slovenci, potem med Hrvati in Dalmatinci, sedaj pa je pognalo korenine tudi v Srbiji. Naša dolžnost je, da jo razširimo od Triglava do Vardarja.

Stranka je preživela sedaj prvo fazo. Po dozdavnem porazu se je včeraj na I. mladini kongresu pokazalo, da ji je bodočnost zajamčena pri naši mladini. Omenja težko situacijo proletarijata, ki so jo zakrivilo marksistični voditelji s tem, da so odklonili enotno fronto ter deloma prešli v tabor buržoazije. — Meščanske stranke zatrjujejo, da je rešitev proletarijata mogoča le v veliki stranki. Temu nasproti konstatira, da je spas edinole v enotni fronti duševnega in ročnega proletarijata (burno odobravanje), kar pa je mogoče doseči le potom narodnega socializma, s čimer se pripravljata tudi enotna fronta vseslovenskega proletarijata. (Živahno pritrdjevanje.) —

Brat češkoslov. poslanec Laube pozdravlja zbor v imenu osrednjega izvr. odbora češke socialistične stranke. V glavnem izjavi, da so prišli češkoslov. delegati k nam v skepsi, ker so se bali, da je vsled poraza pri zadnjih volitvah, ki ga je bil kriv kapitalistični volilni red, pri nas narodni socializem silno trpel, če že ne padel. Toda z veseljem so se prepričali, da je ravno nasprotno, da n. s. ideja ni podleгла, temveč, da se pripravljata na zmagovit pohod po Jugoslaviji. Češkoslovaška socialistična stranka bo storila vse, da se nam bo mogoče razvijati in še bolj napredovati, ker smo vendar navezani drug na drugega. — Povdarjal je veliko važnost strok, organizacij za socializem poleg prosvetnega dela. — Hamburški socialistični kongres je germanska manifestacija. V internacionalni tako dolgo ni za nas mesta, dokler ne bo branila svobode malih narodov, ne pa da jih ubija, kot se to godi sedaj. Za nas je edini izhod v združitvi slovanskih narodov, predvsem v solidarnosti slovanskih proletarcev; šele za tem pride svetovna solidarnost, kajti v internacionali se moramo reprezentirati kot zastopniki svobodnih narodov ter stati pod njihovo zaščito. — Zboru želi mnogo uspeha ter zaključí svoj živahno aplavdirani govor z besedami: »Smo z vami eno, z vami rastemo in padamo!«

Besedo povzame sestra Metka Dudová v imenu češko-socialističnega ženstva ter želi, da bi tudi pri nas nastopale žene in aktivno sodelovale v stranki, ker ravno žena vzgaja narod. Če ni naprednih žen, ni naprednih narodov. Naš socializem daje ženi ravnopravnost z možem. Na Češkoslovaškem je ta ravnopravnost nastopila že z osvobojenjem l. 1918. V parlamentu se nahaja 11 žen-poslanec, ki pripadajo po večini socialističnim strankam. »Ponosne smo,« pravi, »da ravno naše nar. soc. žene največ in z uspehom delajo v zakonodajnih zborih.« Želi, da posvetimo tudi mi ženskemu delu največjo pozornost. »Namen socializma je ljubezen, bratstvo — boljši človek. — Geslo br. Klofáča je: »samovzgoja vodi k boljši bodočnosti!« Širite to seme tudi po jugoslovanskih njivah, bodite apostoli socializma. — Naj živi in raste narodno-socialistična stranka v Jugoslaviji, naj živi in raste narodni socializem!«

Burnemu odobravanju njenega krasnega govora kar ni hotelo biti konec.

Brat Burian, glavni tajnik češkoslovaške soc. mladinske organizacije iz

Prage prinaša pozdrave *dvajset tisoč* organiziranih mladih bratov in sester iz Češkoslovaške.

Brat Šenk, zastopnik češkoslov. soc. z Dunaja pozdravlja zbor v imenu stranke in mladine.

Iz Beograda prinaša pozdrave strankin predsednik, tov. Zorčić, ter omenja, da se že tudi tam lepo razvija n. s. ideja. Dela se je lotila v prvi vrsti akademska omladina. Borba se vodi na dve fronti: proti buržoaziji na eni strani in proti marksizmu na drugi strani. Borba je težka, toda Srb se nikdar ni strašil borbe, ne bo se je tudi za narodni socializem. — Svoj govor sklene: »Vračamo se v Beograd s prepričanjem, da se bo bodoči strankin zbor in kongres mladine vršil v prestolici, v našem Beogradu.«

Zbor pozdravi še v imenu naše mladine br. Kozinc.

Nato se prečita sledeče pismo brata Vaclava Klofáča:

Praga, 17. maja 1923.

Bratje!

Dasiravno ne morem k Vam — sem vendar v duhu med Vami. Pred seboj vidim lepo Ljubljano z njenim ponosnim starim gradom, vidim Vaše slovenske planine, ki me tako neizrečeno mikajo, vidim pred seboj rodovitno, zeleno ravnino, katero pridno obdeluje Vaše marljivo slovensko ljudstvo, a končno vidim Vas, same znane Vaše obraze, odkrite prijatelje in brate že izza več let; vem, kaj imate danes v mislih, o čem pač razpravljate — zato pa sem v duhu pri Vas, dasiravno sem v Pragi.

Vaše in naše gibanje pomeni pomlajenje in prerajenje narodne misli. Izraz narodnosti ni samo jezik, marveč nositelj narodnosti je v prvi vrsti ljudstvo; zato pa mora biti prava narodna politika tudi v resnici ljudska in že zaradi tega socialistična.

Bili so tudi pri Vas časi, ko je reprezentirala narodno gibanje — recimo: časno reprezentirala le maloštevilna plast naroda. Spominjam se rad teh velikih in plemenitih rodoljubov od dob narodnega prepoda pa do nedavno umrlega dr. Tavčarja. Toda povsod je stalni razvoj in napredek in danes najboljši poedinec ne pomeni nič, ako njegovih misli ni osvojilo ljudstvo in ako nimajo opore med ljudstvom.

Narod je živ organizem in vse bolesti in stremljenja vsake njegove plasti, ter vsakega njegovega stanu, vsa njihova socialna vprašanja so v resnici bolesti, stremljenja in vprašanja naroda.

Kdor je v resnici naroden, mora odkrito čutili tudi socialno in tudi socialistično mora biti naroden, zakaj tu nista le dva razreda, kakor to uči marksizem, marveč tu je višja enota naroda, ki je za vse enako nujna in iz katere se, kakor je to dokazala ravno naša narodna obrana tekoma svetovne vojne, porajajo največje moralne sile in najlepše čednosti nas vseh!

Zato, kot socialisti, ki zavračamo marksizem, pristajamo s ponosom k narodnostni misli in zato smo tudi mi pri nas in Vi pri Vas državotvorna stranka, dasiravno imamo vsi skupaj dovolj vzroka biti nezadovoljni.

Nacionalizem se mora preroditi, da bo zamogel dalje vršiti svoje veliko poslanje, zato pa se ne strašite ničesar in veselo pojdite na delo! Bodite apostoli narodnega socializma! Tudi mi smo bili nekaj majhni in slabi, toda danes smo velika in močna stranka. Razvoja ne more nikdo zadržati! Nikdar ne smete izgubiti ljubezni do ljudstva, nobena stvar Vas ne sme potreti in napraviti malodušne! Verujte v svoje ideale in delajte, organizirajte, agitirajte in bodite vsak na svojem mestu apostol narodnega socializma!

In prišlo bo končno do zmage teh, ki so svoje ideale združili z ideali ljudstva, ki bo šlo za njimi.

Narodni socializem naj živi!

V. Klofáč

podpredsednik senata, predsednik izvrševalnega odbora češkosl. socialistične stranke.

Bratu Klofáčcu odpošlje zbor pozdravno brzojavko.

Prečitajo se še pozdravi, ki so jih poslali: Izvrševalni odbor češkoslov. soc. stranke v Pragi, izvrševalni odbor č. soc. stranke iz severnočeškega industrijskega centra — iz Liberec ter tov. dr. Rostoharja iz Prage. —

Nato preide zbor k I. točki dnevnega reda, k poročilu političnega tajnika, tov.

I. Tavčarja. — Njegovo, res temeljito in izčrpno izvajanje podajamo v celoti na drugem mestu. —

Tov. Franjo Rupnik je kot organizacijski tajnik poročal o strankini organizaciji. —

Namesto blagajnika, tov. Ambrožiča, ki vsled hripavosti ni mogel govoriti, je prebral njegovo poročilo tov. Urbančič.

Za nadzorstvo je poročal tov. Šalehar ter predlagal absolutorij. — Enoglasno sprejeto. —

Nato so se vršile volitve načelstva in osred. izvršev. odbora. Za načelnika je bil ponovno enoglasno izvoljen tov. Ivan Deržič.

Ob eni popoldne prekine predsednik tov. Deržič zborovanje do treh.

Začetkom popoldanskega zborovanja, je govoril tov. Deržič trezno in premišljeno o notranjem in zunanjem političnem položaju.

Njegov, kakor tudi izvrstni govor zagrebškega tov. dr. I. Politea o narodnem socializmu priobčimo prihodnjič v celoti.

Po končanih referatih predloži v imenu odseka za sestavo resolucij tov. Tavčar sledeče resolucije, ki so bile po kratki debati proti 2 glasovom sprejete.

Resolucije.

1.

NSS konstatira, da se vsled razpaljenja plemenskih strasti, vsled zapostavljanja socialnih in gospodarskih vprašanj, nahaja notranja državna politika v najtežji krizi. V interesu jugoslovanske države in proletarijata je nujno, da se državna kriza brez odloga reši. Vlada je poklicana, da inicijativno in v sporazumu z ljudstvom poseže v rešitev državne krize.

Rešitev državne krize je mogoča samo s sporazumno revizijo ustave, izhajajočo iz stališča zakonodajnih samoupravnih edinic. Revizije ustave ne zahtevamo mogoče na ljubo kakim državnopravnim teorijam ali iz separatističnih razlogov, ampak samo iz velikih državnih, narodnih, socialnih in gospodarskih interesov.

2.

Zahtevamo, da vlada pospeši definitivno določitev državnih mej, varujoč naše v mirovnih pogodbah nam zajamčene pravice. Pozivamo vlado, da v reškem vprašanju odločno in neomajano vztraja na stališču, da sta Baroš in Delta naša last. Pozdravljamo obnovitev obrambne zveze z bratsko Češkoslovaško, ki bodi porok mirnemu razvoju Slovanstva in najuspešnejše sredstvo za ustvaritev slovske vzajemnosti. Enako bratskim odnosom s Češkoslovaško naj bi se priključila tudi Poljska. Istotako pozdravljamo prvi sporazum z Bolgarijo, ki naj prinese mir in končni sporazum južnih Slovanov na Balkanu. Kakor uvidevamo, da je komunizem zagrešil v Rusiji velike pogrške, moramo smatrati Rusijo predvsem za slovskega državo in delati na to, da ustvarimo vse predpogoje za najtesnejšo bratsko zvezo. Obsojamo vsako vmešavanje naše države v akcije zapadnih kapitalističnih in reakcionarnih vlad, da škodijo slovski Rusiji. V prepričanju, da je samo v popolni enakopravnosti in samoodločbi vseh narodov osiguran mir v Evropi, odločno protestiramo proti nasilju, ki ga izvajata nad zasužnjenim delom našega naroda Italija in Avstrija. Zahtevamo, da vlada z najenergičnejšimi sredstvi zaščiti narodne, kulturne, gospodarske in socialne pravice tega dela našega naroda, s povdankom, da se neodrešenemu ozemlju nikdar ne odrečemo.

3.

NSS ponovno konstatira, da se je kot socialistična stranka z odkritosrčnim prizadevanjem trudila, da pridobi vse proletarske skupine in stranke za to, da se stvori enotna fronta vseh socialistov, proti ofenzivi kapitalizma in reakcije. Z enotno socialistično fronto bi ne bila samo paralizirana ofenziva kapitala in reakcije in s tem dana možnost za politično, gospodarsko in socialno izboljšanje težkega položaja, v katerem se danes nahaja jugoslovanski proletarijat, ampak bi enotna socialistična fronta podala najboljše predpogoje za sporazum med Srbi, Hrvatji in Slovenci. Idejne in taktične razlike poedinih socialističnih strank so toliko, da za danes še opravičujejo obstanek teh strank. Nikakor pa ne opravičujejo razcepljenosti teh strank v slučajih, kadar je treba vsemu razredno zavednemu proletarijatu enotno nastopiti proti slovnemu kapitalističnemu nasprotniku. To je mišljenje NSS, na katerem bo tudi v bodoče vztrajala.

NSS z obžalovanjem konstatira, da so se njena stremljenja po enotni obrambi proletarskih interesov odklonila od drugih socialističnih strank; obžaluje, da so se stremljenja NSS razbila ob neopravičenem samoljubju in nestrpljivosti posameznih voditeljev marksističnih socialističnih strank.

4.

Kakor tudi NSS priznava potrebo enotne socialistične fronte, pa vendar ne more odstopiti od svojih temeljnih načel, ki jih zastopa z ozirom na razumevanje socializma. Že zgodovina socializma sama zahteva, da se socializem, ki temelji strogo na marksistični in internacionalni bazi, revidira in prilagodi času in razmeram. Za nami je veliki zgodovinski dogodek svetovne vojne in dovolj imamo vzgledov na eksperimentih komunizma v Rusiji. Socializem mora iz teh činjenic izvajati konsekvence in se iztrgati iz petrificiranega dogmatizma in pokazati sposobnost za evolucijo. Potrebujemo nov socializem, katerega ravno zastopa NSS. Ideološke in etične sile moramo smatrati za odločilne činitele v življenju družbe in odločno zanikati marksistično, izključno materialistično naziranje socializma. Nacionalno obležje, katerega hočemo dati našemu gibanju, nima nič skupnega s šovinizmom, imperijalizmom ali materializmom. Naš nacionalizem je socialistični, ki temelji v naši državi in narodu, ter je prirojen njegovim razmeram in potrebam.

5.

Načelstvu NSS naročamo, da v smislu referata političnega in organizacijskega tajnika izpopolni organizacijo stranke in pri tem polaga prav posebno važnost na idejno vzgojo organizirancev.

Načelstvo NSS pooblašča, da glede taktičnega uveljavljanja stranke na zunaj stoji po svojem prevdanku vse potrebno, kar je v danem položaju možno.

6.

»Sokolstvo« smatramo za važno kulturno-vzgojno organizacijo in pozivljemo vse pristaše NSS, da se z največjo vnemo v njej udeležujejo. Pri tem ko pa pozivljemo somišljenike na sokolsko delo, odločno želimo, da »Sokolstvo« v vsakem slučaju varuje svoje izvenstrankarsko stališče in ne dopusti, da bi se v imenu »Sokolstva« uveljavljale politične ideologije, ki ne morejo biti skupne vsem »Sokolom«, brez razlike strank.

7.

Izjavljamo, da pristaš NSS ne more biti član »Organizacije jugoslovanskih nacionalistov«, ker je organizacija nacionalno šovinistična, ker organizacija zagovarja in uporablja nasilstvo in ker organizacija zastopa in izvaja politična načela, ki so nasprotna programu NSS.

Imamo silno »Sokolsko« organizacijo, ki bo lahko v vsakem slučaju štutila eventualno ogrožene nacionalne interese.

Po kratki debati o slučajnostih je predsednik zaključil ob polsehstih popoldne nadvse lepo uspeli zbor.

V hotelu »Tivoli« so imeli zborovalci družabni večer, pri katerem so sodelovali tamburaši naše mladinske organizacije.

Tako so se pri najlepšem razpoloženju končale narodno-socialistične binokostne prireditve. Kdor jim je bil priča, si je lahko ustvaril sodbo o stranki in njeni bodočnosti, in ta sodba sigurno ni slaba.

ODHOD GOSTOV.

Srbi in Hrvatje so se odpeljali že v pondeljek zvečer, dunajski delegati v torek z opoldanskim brzovlakom, medtem ko so delegati iz Prage posetili v torek in v sredo Bled ter Bohinj, odkoder so se podali še na dalmatinsko obalo, predno se vrnejo v domovino. — Upajmo, da so se čutili pri nas kot doma!

LAHKO NAGNENJE K PREHLAJE-NJU? Prevelika občutljivost? Bolečine olajša in naredi telo odporno masiranje in umivanje s pravim Fellerjevim Elzafluidom! Veliko močnejši, izdatnejši in boljši kakor francosko žganje. Kot kosmetikum že 25 let priljubljen za negovanje zob, zobnega mesa, ust in kože na glavi! S pakovanjem in poštnino 3 dvojinate ali 1 špeciálna steklenica 24 dinarjev; 36 dvojnatih ali 12 špeciálnih steklenic 208 dinarjev in 5 odstotkov doplačila. Razpošilja: lekarnar EUGEN V. FELLER, STUBICA DONJA, Elzatr št. 357, Hrvatsko. (103-10.)

Pregled preteklosti in načrt za bodočnost.

(Poročilo pol. tajnika NSS, tov. Ivana Tavčarja, na strankinem zboru, dne 21. maja.)

Velike preizkušnje je prestala v preteklem letu naša stranka. Bojevali smo boje z nasprotniki, ki niso bili samo številčno močnejši, ampak so razpolagali z velikimi materijelnimi sredstvi, katerih je naši stranki vedno primanjkovalo.

Zavedali smo se, da bojujemo boj z močnejšim nasprotnikom. Zavedali smo se, da iz boja ne moremo odnesti odločilne zmage! Navzlic tej zavesti smo se pa bojevali vstrajno, kot se morejo bojevati samo idejni borci. Ideja narodnega socializma je bila tista gonilna sila, ki nam je vlivala pogum, ki nam je dajala moč, da smo vstrajali v vsakem boju do zadnjega. In kakor smo verovali v poslanstvo narodnega socializma, tako smo verovali tudi v svojo stranko. Prepričani smo bili, da je ideal narodnega socializma vreden žrtve in vreden boja. **Prepričani smo bili, da ideja narodnega socializma ne more doživeti poraza in zato smo tudi verovali, da stranka, ki zastopa načela narodnega socializma ne more propasti.** In v tej živi idejni veri smo bojevali boje. Naj je potem stranka tudi doživela nekaj neuspehov, smo še danes prepričani, da ni doživela porazov ideja narodnega socializma. (Vilarno odobravanje.)

Danes je dan, ko nam je skleniti račune za preteklo leto. Brez vsakih zakrivanj si moramo odkritosrčno izpovedati vzroke, zakaj nismo boljše zaključili leta, kot smo ga. In kar je najvažnejše, iz izkušnji preteklega leta si moramo izdelati nov bojni načrt za prihodnost. **Smo kakor armada, ki se je od sovražne premoči morala trenutno umakniti iz bojne črte, da znova zbere svoje moči in se pripravi za nove napade.** Poleg idejne uverjenosti mora biti v nas tudi nepomirljivi ofenzivni duh, ki nas ne sme nikdar zapustiti. (Odobranje.)

Državna kriza in zagrebški kongres.

Celo dobo prve narodne skupščine je pretresalo državo — državna kriza, ki še danes ni rešena. Navzlic pompoznemu sprejetju vidovdanske ustave, še danes ni rešeno ustavno vprašanje. **Ne samo ustavno vprašanje, ampak tudi neznosne socialne in gospodarske razmere se pridružujejo vzrokom državne krize.** Brezpravnost neposedujočih je splošna, na stotisoče eksistence je ogroženih na svojih najprimitivnejših življenjskih pogojih.

Iz ljudskih in državnih interesov je bila zato naša stranka vedno pripravljena podpreti vsako akcijo, ki bi merila za tem, da ozdravi neznosne razmere v državi. Z največjo vnemo se je zato stranka priključila zagrebškemu kongresistom mesca septembra lanskega leta, ki so hoteli koncentrirati vse one poedince in stranke, ki bi bile voljne usmeriti državni voz na pravo pot. Z zadovoljstvom smo konstatirali, da se je kongresu pridružila večina demokratske stranke z Davidovičem in Ribarjem na čelu, ter da so prevzeli vodstvo kongresa inteligenti, ki so doslej od strani motrili politično življenje. Sprejeli smo resolucije zagrebškega kongresa, ki so se izrekle za revizijo ustave, za najširšo samoupravo, za izravnavo spora med Srbi in Hrvatji, za reorganizacijo držav. uprave, za zboljšanje plač javnim nameščencem, proti preganjanjem delavstva in za socialno pravičnost. Pri sestavi resolucije je naša stranka aktivno sodelovala in priznati moramo, uspešno delovala. Sicer se ni vse sprejelo po naših željah in zahtevah, ubrana pa je bila zadovoljiva kompromisna pot, ki je bila zmožna ozdraviti neznosne razmere v državi.

Vsa jugoslovanska javnost je z navdušenjem sprejela odločitve zagrebškega kongresa in izgledalo je, da bo od besedi prešlo tudi do dejanja.

Nastop »Jugoslovanske zajednice«.

Med tem so bile razpisane občinske volitve v Ljubljani. V zadnjem občinskem svetu je bila stranka v koaliciji s soc. demokrati in klerikalci. Koalicija je bila nenaravna zveza, povzročena vsled posebnih političnih prilik, ki so odločevale v Ljubljani. Stranka se je dobro zavedala, da koalicija ne more

biti trajna, ker so bila nasprotja med nami in klerikalci prevelika, da bi bilo mogoče vzdržati ravnotežje. Predvsem kulturna vprašanja so vedno bolj rahljala vezi koalicije.

Soglasen sklep stranke je zato bil, da se ponovno s klerikalci ne stopa v koalicijo. Stranka se je izrekla za socijalistični blok, kateremu se bi pridružili poleg naše stranke komunisti in soc. demokrati vseh struj. **Soc. demokrati in komunisti so odklonili našo zahtevo po socijalističnem bloku in vstajali na tem, da se mora v koaliciji upoštevati tudi klerikalce.**

Vsled krivičnega in nedemokratičnega volilnega reda je morala stranka skleniti kompromis z eno izmed političnih skupin, če je hotela v občinskem svetu odločevati.

Zagrebskega kongresa se je udeležila tudi dr. Ravniharjeva skupina, ki se je pričela odtegovati demokratski stranki. Spontano je nastala v naši stranki misel, da se na podlagi resolucij zagrebskega kongresa stvori v Ljubljani blok, ki se udeleži s točno označenim komunalnim programom občinskih volitev. Dosežen je bil znani sporazum »Jugoslovanske zajednice«. Pri volitvah nismo uspeli. Dosežen je bil edino uspeh, da se je slovenska demokratska stranka razcepila in je bilo s tem zelo omajano centralistično strahovladje v Sloveniji.

Ko govorimo o »Jugoslov. zajednici« je povdariti, da so se naše vrste z navdušenjem in polnoštevilno udeležilo volitev in je bil nastop stranke vzoren.

Neuspeh zagrebskega kongresa.

Resolucije zagrebskega kongresa so ostale le pri besedah. Vzroki so tle: **Prireditelji kongresa niso zanesli resolucij med narod in so vsled tega ostali brez opore širokih množic, ki so potrebne za izvedbo velikopoteznih političnih akcij.** Drugi vzrok neuspeha zagrebskega kongresa je ta, da je bil Davidović slabič, ki je podlegel nacionalnemu šovinizmu in propagatorju vele-srbstva — Pribičeviću.

S tem, da je zagrebški kongres učakal neuspeh, je tudi ljubljanska »Jugoslovanska zajednica« izgubila svoj prvotni namen. Sedaj nastaja vprašanje, ali je stranka pravilno ravnala, da se je tako intenzivno zavzela za ideje zagrebskega kongresa? Prav gotovo pravilno. Danes vse kaže, da se bo ravno v smislu resolucij zagrebskega kongresa rešila državna kriza. **Samo ta razlika bo, da jo ne bo reševal Davidović, ki je pri volitvah propadel, ampak Pašić, ki je pri volitvah zmagal.**

Da se je pa stranka tudi praktično v smislu zagrebskih resolucij udeležila politične akcije v Ljubljani, je pripisovati slučajju, da so bile ravno v tistem času razpisane občinske volitve. Ko je enkrat odločilo mnenje, da s klerikalci ne moremo, da je somostojni nastop škodljiv, je bila edina odločitev mogoča, da nastopijo zagrebški kongresisti. Gotovo bi se nastop »Jugoslov. zajednice« v Ljubljani danes motril simpatičneje, če bi prodrli. Računali smo pač, da zmagamo in s tem računom smo šli v boj. Kaj se hoče, če boj prekriža marsikdaj račune in je poražen tudi fisti, ki najbolj računa na zmago.

Volitev v narodno skupščino.

Z razpisom volitev v novo narodno skupščino je poskušala stranka znova obnoviti stara prizadevanja po ustvaritvi socijalističnega bloka. Pri tem našem prizadevanju nas je vodil interes delavskega razreda, katerega zastopamo in ki ima trpeti največja zapostavljanja. Vsa naša prizadevanja so bila pri marksističnih strankah brezuspešna. Pri tej priliki se je tudi pokazalo, da tudi za daljšo bodočnost ni računati s tem, da bi stranka lahko mislila na skupne nastope z drugim socijalističnim proletariatom. **Del proletarijata je vse preveč pod vplivom tretje internacionale, dočim je drugi del marksističnega proletarijata razdvojen na nešteto frakcij, ki so v najsrditejšem boju med seboj. Poleg tega stoji na čelu marksističnih strank sami demagogi, sebičneži, ki idejna stremjenja podrejujejo političnim ambicijam posameznikov.** (Pri-trjevanje.) Poskušalo se je preko socijalističnih voditeljev stopiti v stik z delavskimi masami. Tudi ta poskus se je izjalovil, ker so množice skrajno podivjane, politično neizšolane in kolebajo z voditelji vred med programi in

strujami razbitega socijalističnega pokreta.

Računajoč z nezmožnostjo socijalističnega bloka se je stranka odločila, nastopiti pri volitvah v narodno skupščino samostojno. Stranko je pri tem svojem sklepu navdajal največji optimizem in vse je pričakovalo narastek strankinih pristašev.

Že volilna kampanja je pa pokazala, da je stranka računala z organizacijami, ki niso bile tako močne, kot se je pričakovalo. Računalo se je z brez-pogojno disciplino, idejno uverenostjo in s požrtvovalnim delom vseh organizirancev. Žalibog so računi v veliki meri odpovedali. Izid volitev za stranko ni bil dovoljen in optimizem glede samostojnega nastopa neopravičen.

(Konec sledi.)

Politične vesti.

Notranje-politični položaj.

Cela notranja politika se suče zopet enkrat okoli Radića. Radić je namreč na binokšni pondeljek po daljšem času zopet enkrat govoril. In kadar on izpregovori, je v Jugoslaviji vse pokoncu. Tako tudi sedaj.

Pred kratkim je govoril v parlamentu eden prvih radikalov: Ljuba Jovanović. Izrekel je v svojem govoru, kako si približno misli skupno življenje Srbov, Hrvatov in Slovencev v naši državi. Njegov govor je zbudil precejšnjo pozornost v naši javnosti, ker tako, kakor Ljuba Jovanović, doslej še ni govoril noben srbski politik. Govoril je zmerno in miroljubno. Vsekakor pomeni njegov govor velik napredek k notranjemu miru, k sporazumu med Srbi, Hrvati in Slovenci. Dosedaj so bili srbski politiki vedno mnenja, da imajo Srbi v državi pravico »komandirati«, Hrvati in Slovenci pa dolžnost ubogati. Ljuba Jovanović pa je imel pogum izjaviti, da leži moč naše države v medsebojnem sporazumu. Njegov govor je sprejelo vse hrvatsko in slovensko časopisje, razum demokratičnih listov seveda, nadvse prijazno.

Na binokšni pondeljek je odgovoril Radić Ljubi Jovanoviću. Ker se je vedelo že nekaj dni prej, da misli Radić odgovoriti, je vse nestrno pričakovalo, kaj bo povedal. Radić je predvsem omenil, da z Jovanovičevim govorom ni zadovoljen. Ljuba Jovanović je sicer prav lepo govoril, je rekel Radić, toda le v svojem imenu, ni pa povedal, če je tudi radikalna stranka njegovega mnenja; med mnenjem člana radikalne stranke, Ljube Jovanovića, ter mnenjem celokupne radikalne stranke pa more vendarle obstojati velika razlika. Dokaz temu, da radikalna stranka ni istega mnenja kakor Ljuba Jovanović, je pa, da vladajo radikali še danes po ravno isti praksi kakor so prej vladali demokrati. Vse je ostalo pri starem, nič se ni izboljšalo. Radikali pravijo, da niso to, kar so demokrati. V teoriji mogoče, toda v praksi je ostalo vse pri starem. Odločno je zanikal Radić, da bi bili Srbi in Hrvati en narod. Dejal je, da so Hrvati visoko kulturni, Srbi pa nekulturni. Spustil se je tudi v zunanjo politiko in rekel, da mora iti Jugoslavija z Italijo in Anglijo, ki hočeta baje mir, medtem ko hoče Francija vojno.

Radićev govor je vzdignil veliko prahu. Strašno veseli so ga bili demokrati, ki so takoj prinesli vest, da je po Radićevem govoru vsak sporazum med Radićevci in radikali nemogoč in da se bodo morali sedaj radikali začeti pogajati z demokrati. Zanimivo je n. pr. tudi, da je podal »Slovenec« Radićev govor brez vsakega komentarja. Po poročilih, ki prihajajo iz Beograda, tam menda z Radićevim govorom niso posebno zadovoljni. Vendar pa, tako zatrjujejo poročila, se za enkrat ne misli pretrgati zvez med Beogradom in Zagrebom, kajti na vse zadnje se je Radić vendarle malo poboljšal; saj je še pred kratkim govoril vse drugače.

Kakor vse kaže, se notranje-politični položaj tudi po Radićevem govoru ni veliko izpremenil. Srbom se je sicer malo zaletelo, vendar je upravičeno upanje, da se bodo nadaljevala pogajanja med Pašićem, Radićem in Korošcem.

— Čevlje kupujte od domačih tovarn tvrdke Peter Kozina et Ko., z znamko Pe-ko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo v Ljubljani, Breg 20 in Aleksandrova cesta 1.

Svetovni pregled.

SOCIJALISTIČNI KONGRES V HAMBURGU.

21. t. m. je bil otvorjen socijal. kongres v Hamburgu. Udeležba na kongresu je velika. Med drugimi prisostvuje kongresu 60 čeških soc. dem. in 20 čeških narodnih socijalistov. Obširno poročilo o tem kongresu podamo v prihodnji številki.

POLJSKA.

Izprememba v vladi. Med nacionalno desnico in Witoševo stranko (kmetško stranko) je prišlo do sporazuma. S tem bo omogočena v poljskem parlamentu velika večina, seveda skrajno reakcionarna. Upati je, da bodo z omenjenim sporazumom vsaj nekoliko ponehali notranji politični boji ter da se bo država začela urejevati.

ITALIJA.

Polom fašizma. Pred kratkim smo poročali v »Novi Pravdi«, da med laškimi fašisti vre. Notranji spori med voditelji so na dnevnem redu. Korupcija, katero so hoteli uničiti, so začeli zopet širiti. Tudi delavstvo, ki je v ogromnem številu organizirano v fašistovskih strokovnih organizacijah, postaja nezadovoljno in obrača fašizmu hrbet. V Neaplju je izstopilo 40.000 delavcev iz fašistovske stranke. Da se v današnjem času gospodarskih kriz in duševne revolucije z nasiljem ne da vladati, bo postalo kmalu tudi Mussoliniju jasno.

ANGLIJA.

Ministrski predsednik odstopil. Ministrski predsednik Bonar Law je v pondeljek odstopil. Bonar Law je hudo bolan in že mesec dni ni mogel nič delati. O njegovi bolezni ni dvoma, vendar pa se skrivajo za celo zadevo tudi politični vzroki. Anglija stoji pred velikimi problemi. V lastni deželi pridobiva delavska socijalistična stranka vedno več pristašev, kar vzbuja v posedujočih krogih velik strah. Na drugi strani pa trkajo na vrata velika do sedaj nerešena evropska in svetovna vprašanja. Za vse to je potreben cel mož, mož duhovit in zdrav, ki bo mogel spraviti angleške stranke v harmonično delazmožno skupino in nastopiti v zunanji politiki kot zaščitnik miru.

Novim ministrskim predsednikom je imenovan dosedanji finančni minister Baldwin, ki je že dosedaj zastopal bolnega Lawa.

Strokovni vestnik.

Polzela. Pripravljalni odbor NSSZ na Polzeli naznanja, da se vrši v nedeljo 27. maja ob 15. uri ustanovni občni zbor podružnice NSSZ na Polzeli v prostorih gostilne Jelen s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo pripravljalnega odbora; 2. čitanje pravil; 3. volitev odbora; 4. volitev zaupnikov; 5. slučajnosti. — Za pripravljalni odbor: Fr. Burger t. č. predsednik. A. Artnik t. č. tajnik.

Št. Pavel. Tukajšnja podružnica priredi v nedeljo pešizlet na Polzelo in se udeleži ustanovnega občnega zbora najmlajše sestre v Savinjski dolini. Tovariši in tovarišice! V nedeljo 27. t. m. vsi na Polzelo.

Vsem podružnicam NSSZ. V zadnjem času so se dogodili slučajji, da so podjetja odpustila naenkrat po pet in več delavcev, ne da bi istočasno z odpovedjo prijavila to v smislu § 102 zakona o zaščiti delavcev najbližji krajevni borzi dela. Opozarjamo vse podružnice, da nam takoj naznanijo vsako tako kršitev s strani podjetij, da tudi tu napravimo enkrat red. Zakon o zaščiti delavcev se mora brezpogojno izvajati.

THE REX Co., Ljubljana
Gradišče 10. • Telefon št. 268 int.

Mizice za pisalne stroje
Iz hrastovega lesa, z enim ali tremi predali

Tedenske novice.

Vse cenjene naročnike, ki so v zaostanku z naročnino, opozarjamo, da se mora na vsak način plačevati naročnina točno in za naprej. V prvi polovici junija bomo prisiljeni ustaviti list vsem naročnikom, ki ne bodo imeli poravnane naročnine vsaj za mesec junij. — Prihodnji številki bomo priložili položnice, na kar že sedaj opozarjamo. **Proglas.** — Jugoslovanski in še posebej slovenski javnosti sporočata Odbor za

prenos v Judenburgu ustreljenih vojakov in Odbor za prenos kosti Ivana Endlicherja, da sta s soglasnimi sklepi na svojih sejah sklenila združiti doslej ločeni akciji in izvesti istočasno prevoz in pogreb za našo svobodo padlih in umrlih junakov. — V Judenburgu pokopani slovenski vojak in v Grazu pokopani Ivan Endlicher bodo prepeljani zadnje dni tega meseca v Ljubljano, tako da bodo javnosti razpoloženi v Narodnem domu v soboto, dne 2. junija t. l. Isti dan popoldne se bo vršil pogreb na pokopališče pri sv. Križu. Ta pogreb naj bo velika manifestacija narodne in državne misli, za katero so Ivan Endlicher, kot apostol in njen glasnik, in judenburški vojak kot predstavitelj revolucionarne sile našega naroda, darovali svoje življenje. — Na pogreb in na manifestacijo za one izvkušene jugoslovanske ideje, za katere je prelilo mnogo naših najboljših ljudi svojo kri in katera družji danes kulturno in politično tri jugoslovanske brate Srbe, Hrvate in Slovence, je vabljen ves narod. Vse politične stranke, kulturna društva, šole, omladinske organizacije, predstavniki oblasti, vsako dobro misleče srce in vsaka s spoštovanjem do prelite krvi za našo svobodo navdana slovenska, hrvaška in srbska duša, ves narod si povabljen, da izkažeš zadnjo čast onim, ki so Te cenili višje od samega sebe in svojega življenja.

Slovenska Matica. Knjige Slovenske Matice za 1922. leto bodo skoro dotiskane. Poverjenike, ki še niso pobrali in poslali članarine za navedeno leto, nujno prosimo, da to nemudoma store. Iz krajev, od družb, društev in podjetij, kjer ni poverjenika, pa bi se moglo pridobiti kaj članov, naj se kdo prostovoljno oglasi v pisarni Slovenske Matice v Ljubljani, ki mu bo poslala nabiralno polo ter vsa potrebna pojasnila. — Zemljevid slovenskega ozemlja, prvo, edino in največje slovensko delo te vrste, je še vedno na razpolago in obenem z njim kazalo imen vseh krajev, ki se na njem nahajajo. Zemljevid stane 30 dinarjev, kazalo pa 15 dinarjev. Dalje je še v zalogi krasna knjiga za mladino: »Iz Ljubljane čez poljane« z ljubkimi pesmicami Vide Jerajeva in bogatimi ilustracijami Gojmira Dr. Kosa. Cena 15 dinarjev. — V zalogi so še poleg knjig predvojnih let ta-le nova izdajanja: dr. Drag. Lončarja »Politično življenje Slovencev«, dr. Ivana Laha »Češka antologija«, Pavla Golje dvoje zbirk pesmi: »Večerna pesmarica« in »Pesmi o zlatolaskah«. Vsak, ki se zanima za edicije Slovenske Matice, naj zahteva cenik vseh matičnih knjig. Matična pisarna na Kongresnem trgu št. 7. I. nadstr. je odprta vsak delavnik od 10. do 12. in od 15. do 17. ure.

Gospodarstvo.

Koliko je vreden dinar?

	Ta teden	Prejšnji teden
	dinarjev	
100 švic. frankov stano	1726.—	1730.—
100 franc. frankov „	632.—	632.50
100 laških lir „	458.—	465.—
100 čeških kron „	283.—	282.—
100 nemških mark „	0.18	0.22
100 poljskih mark „	0.20	0.20
100 avstrijskih kron „	0.13	0.13
100 ogrskih kron „	1.80	1.82
100 bolg. levov „	76.50	73.—
100 dolarjev „	9525.—	9475.—
100 angl. funtov „	44200.—	44500.—

Curiška borza.

	22. maja	15. maja
	švicarskih frankov	
100 dinarjev je stalo	5.80	5.75
100 franc. frankov „	36.80	36.85
100 laških lir „	26.75	27.—
100 čeških kron „	16.55	16.84
100 nemških mark „	0.01	0.01
100 poljskih „ „	0.01	0.01
100 avstrijskih kron „	0.0078	0.0078
100 ogrskih „ „	0.10	0.10
100 bolg. levov „	4.45	4.40
100 dolarjev „	554.—	554.—
100 angl. funtov „	2554.—	2564.—

Beograjski trg. Cene v dinarjih za 1 kg: Mast 36—38; slanina 34—36; goveje meso 18—20; suho meso 35—38; krompir nov 10 do 18.

Zagrebski žitni trg. Zagreb, 22. maja. Cene v dinarjih za 100 kg postavljenih na baško, odnos. vojvodinsko postajo notirajo: Pšenica (76—77 kg) 440—445; rumena koruza 260—265, bela 295—305, defektna 170 do 250; rž (71—74 kg) 365—375; ječmen za pivovarne 325—340, za krmo 300—305; oves 285—295; pisani fižol 450—600, beli 450—550; pšenična moka »0« 675—705, »2« 650—680, »4« 625—655, za krmo 225—235, ržena moka 525—530; drobni otrobi 160—170, debeli 250.

Tajinstveni morilec deklet.

(Pravica ponatisa pridržana.)
(Nadaljevanje.)

»Milostljivi gospod, ta umor je izvršil nekdo, ki ga vsi poznamo. To je Jakovo znamenje! Videl sem eno izmed deklic, ki jih je umoril v Whitechaplu, tako je razmesaril vse svoje žrtve.«

»Prismoda,« zavpije polkovnik. »Ven! Poberi se mi izpred oči!«

Služabnik zbeži, med potoma pa še vedno vpilje: »On je to storil! On in nihče drugi! Jak je umoril našo gospo, Jak je umoril našo gospo!«

V paviljonu.

Ko ostali služabniki čujejo ime strašnega morilca, odidejo takoj iz paviljona. Polkovnik ostane sam pri svoji mrtvi soprog. Molče sedi težko preizkušeni mož na divanu poleg svoje mrtve soproge in drži njeno roko v svoji desnici. Nepremično občuduje njen celo po smrti lepi obraz. Stari vojak prikriva svoj bol. Tudi črv zavesti, da ga je sedaj že mrtva Nelly varala, še vedno gloda v njegovi duši. Kljub temu pa se vidi, kako težko ga je zadela izguba soproge. Dolgo časa sedi v tistem razmišljanju poleg mrtve Nelly. Ura je že kazala polnoč, ko se začujejo po vrtu hitri koraki. Takoj nato vstopi v paviljon večje številke policijskih stražnikov z detektivom Davisom na čelu.

Davis pristopi k polkovniku in mu stavi več vprašanj, na katera mu stari vojak odgovarja s hripavim glasom.

»Nobenega dvoma ni, da je bil tu strašni morilec deklet,« dě Davis resno. »Vsi znaki kažejo na to — predvsem truplo umrle gospe in poročilo o maskiranih možeh!«

Polkovnik se dvigne z divana in vzklikne:

»Ne, jaz ne verujem tega. Nikakor ne. Kaj neki naj bi imel ta strašni človek opraviti z mojo Nelly? Na kak način naj bi bil prišel na vrt?«

»Jak ne pozna nobene zapreke!« odvrne detektiv. »Gotovo je nekaj izvedel o vaši soprog, kar mu je dalo povod, da je izvršil grozoviti čin. Moje naziranje potrjuje izpoved sobarice.«

»Ne, ne, to ne more biti res! Najbrže je lord Duncan umoril mojo soprogo!«

»Njega bomo še tekom te noči zaprli,« odgovori Davis, »vendar pa jaz ne verujem v njegovo krivdo. Nikoli ne bi bil lord svoje žrtve tako razrezal.«

»Na mizi leži pismo!« vzklikne nena doma eden od stražnikov.

Davis se naglo obrne.

»To je Jakova pisava! Gospod polkovnik, pismo je naslovljeno na vas. Morilec ga je pustil tu.«

Po teh besedah vroči Davis pismo polkovniku, ki ga pa zavrne rekoč:

»Prečitajte ga sami, gospod, jaz ga ne morem.«

Hitro raztrga detektiv ovojo in čita pismo s tresočim glasom:

Gospodu polkovniku Macu Donnellu!

Zopet je prejela ena izmed vlačug zaslužen kazni. Ta vlačuga je Vaša soproga. Smrt je zaslužila radi sledečih nečastnih dejanj:

1. radi nezvestobe, učinjene s tem, da je imela ljubavno razmerje z lordom Duncanom;

2. radi tatvine 10.000 funtov šterlingov. To vsoto je izročila svojemu ljubimcu;

3. radi krive prisege pred sodiščem, vsled česar je prišel v ječo kot tatvine osumljen zvesti služabnik;

4. radi poskušenege umora. Vsak dan je pomešala v jedi, za Vas pripravljene, malo množino arzenika, da umrete počasne smrti vsled oslabelosti. Po Vaši smrti je hotela poročiti svojega ljubimca. —

Odločil sem se, da ne pustim zločinki izvesti svoje sramotno dejanje in tako sem Vas to noč zavaroval pred njenimi peklenjskimi naklepi.

V podkrepitev mojih trditve Vam izroči sobarica dokazilno pismo. Strup najdete v sobi svoje soproge!

Jak.

Ko prečita tajni policist pismo, upre svoj pogled v polkovnika, ki sloni na stolu z nazaj nagnjeno glavo, težko hropeč. Na

njegovem obrazu se pojavlja modrikasta polt.

Davis pristopi k polkovniku in ga skuša dvigniti, da se izravna sključeno telo. Eden od stražnikov prinese vode. Po dolgem naporu se končno posreči polkovnika zopet zbuditi iz nezavesti. In zopet vzkipi v starem vojaku odločnost. Četudi še omamljen se dvigne s sedeža in odide omahovaje od mrtve soproge. —

»Ničvredna — morilka!« škriplje z zobmi. »Pekel naj ti bo plačilo!«

Detektiv pristopi k njemu in ga mirno-resno nagovori:

»Gospod polkovnik, o tatvini sem poučen. Služabnik je vsekakor nedolžen!«

»Da — on je nedolžen!« tarna polkovnik.

»Lord Duncan bo moral priznati, da je prejel ukradene novce. Vrh tega mu to prav lahko dokažemo. Toda sedaj Vas, gospod polkovnik, vprašam po zadevi o poskušeni zastrupitvi?«

Častnik glasno vzdihne.

»Ah, sedaj mi je vse jasno — vse! Že nekaj časa sem me obhajajo pogosto slabosti. Moja soproga mi je vedno sama pripravljala hrano. Nikoli pa ni nič pokusila od moje jedi — jaz — jaz nesrečnež!«

Ta izpoved je Davisu zadoščala. Kažoč na mrtvo truplo reče:

»Zastrupjevalka tedaj! — Kako neki je mogoče, da more biti tako krasno bitje taka zločinka? Človek bi komaj kaj takega verjel!«

Obrnivši se ponovno bere pismo tajinstvenega masčevalca, potem pa zašepče:

»Da, on je, strašni morilec. Ali pa ni ta ženska zaslužila krute kazni? — Ako ne bi bilo Jaka, bi bil polkovnik umrl in lepa zločinka bi uživala zmagovalje nad njegovo smrtjo!«

Medtem je policijsko osebje sestavilo zapisnik o dejanskem položaju.

»Gospod polkovnik,« izpregovori Davis, »ali mi blagovolite odgovoriti še na nekaj vprašanj?«

»Da — da,« jeclja težko preizkušeni mož.

»Vaša sobarica je povedala, da so jo vjeli maskirani možje!«

»To je tudi meni pravila.«

»Nobenega dvoma ni več! Eden izmed njih je bil Jak!«

»Ali so bila vrata pri paviljonu zaklenjena?« nadaljuje detektiv s svojim zasliševanjem.

»Ne, bila so samo priprta.«

»In kje ste našli — svojo soprogo?«

Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.

Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani!
Odgovorni urednik Anton Brandner.

Gradbeno podjetje

Ing. DUKIČ in DRUG.
Ljubljana, Bohoričeva 20.

NA NOVO DOŠLA

je VELIKA ZALOGA najmodernejših SLAMNIKOV in svilenih KLOBUKOV. Istotam se sprejema vse vrste klobukov po naročilu v preoblikanje, barvanje in beljenje po najnižji ceni.

Modni salon R. STADLER Ljubljana,
Sv. Petra cesta št. 32, I. nadstropje.

Kolesarji, pozor!
Ogledajte si pred nakupom prvovrstna kolesa

Puch in Waffnerad
pneumatika najboljša nemške znamke ter vse druge potrebščine po najnižjih cenah pri trvdki

IGNAC VOK
Ljubljana, Sodna ul. 7.
Podružnica:
Novo mesto, Glavni trg 73.

PALMA
Kaučuk potpetnike in potplate

Prednosti!

Ceneje in znatno trajnije nego od kozal Varstvo proti vlagi i mrazal

Jugoslovanska hranilnica in posojilnica

v Celju r. z. z. o. z.

Pisarna: CELJE, Aleksandrova ul. 4.

Najvišje obrestovanje vlog na hranilne knjižice in v tekočem računu brez vsakoršnega odbitka. Hranilne vloge vezane na daljše odpovedne roke in večji vezani zneski se obrestujejo po dogovoru. Poštnohranilniške položnice so na razpolaganje. Posojila pod ugodnimi pogoji. Eskomptiranje povzetij in trgovskih računov. Uradne ure vsak delavnik od 8. do 12. In od 2. do 6. ure popoldne.

A. & E. Skabernè

Ljubljana

Največja izbira manufakturnega in modnega blaga.

Najnižje cene!

Za vsa plesarska dela, lakiranje vozniških koles v ognju in lakiranje avtomobilov se priporoča

Tone Malgaj
Ljubljana
Kolodvorska ulica št. 6.

Konfekcijska tovarna

Fran Derenda & Cie., Ljubljana

Pisarna: Emonska cesta 8. telef. interurb. 313. Tovarna: Erjavčeva cesta 2, nasproti dramskega gledališča. Telefon interurb. 294.

Najmodernejša in največja tovarna moških dežij in fantovskih oblačil.

77 Konkurenčne cene.

POZOR! Modni salon POZOR!

Stuchly - Maške
Ljubljana, Židovska ulica št. 3.

Žalni klobuki vedno v zalogi! - Popravila se sprejemajo!

Priporoča najnovejše modele slamnikov, svilenih klobukov in čepic.
PRIZNANO NIZKE CENE.

JOSIP PETELINC

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7

(blizu frančiškanskega mostu). 37

Kravate, srajce, palice, potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje in sedlarje.

JADRANSKA BANKA, a. d. Beograd

Delniška glavica: Din 60,000.000.—

Rezerva: . . . . Din 32,515.000.—

Podružnice:

Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Hercegnovi, Jelsa, Jesenice, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Zagreb.

Amerikanski odio.

Naslov za brzogave: JADRANSKA.

Afilirani zavodi:

JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.
Frank Sakser STATE BANK, Cortlandt Street 82. New-York City.

Veza za Južnu Ameriku:

BANCO YUGOSLAVO DE CHILE, Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.